

Цимбалюк І.О. Оцінка рівня податкового навантаження в регіоні (на прикладі Волинської області / І.О. Цимбалюк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – Том 1. – №4. – Економічні науки. – С. 125-130. (Фахове видання України).

УДК 338.242.4

І. О. ЦИМБАЛЮК

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ОЦІНКА РІВНЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В РЕГІОНІ (НА ПРИКЛАДІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Розглянуто питання сутності та методики розрахунку податкового навантаження держави та регіону. Проведено розрахунок податкового коефіцієнта та здійснено оцінку рівня податкового навантаження Волинської області.

Ключові слова: податкове навантаження, рівень податкового навантаження, податковий коефіцієнт, ефективна податкова ставка.

I.A. TSYMBALIUK

Lesya Ukrainka East European National University, Lutsk, Ukraine

ESTIMATION OF LEVEL OF THE TAX LOADING IS IN A REGION (ON THE EXAMPLE OF THE VOLYN AREA)

Abstract – The aim of the research is consists in working of the most widespread methodologies of estimation of the tax loading and feasible estimations of his level in the region.

The Volyn area after the level of the financial providing is a grant, that conditioned by existence of low index of tax possibility, however, the analysis of tax revenues in a region testifies to the increase of their volume. The analysis of the tax situation in the region on the basis of comparison of tax revenues and contributions to the pension fund that paid by economic entities and population, showed that tax loading in the Volyn area is some less the all-Ukrainian level. However, the tax pressure on profits and incomes is vice versa higher of level of national index.

These results testify to the proper level of tax payment physical persons in the Volyn area. At the same time, a difficult economic situation in a region and insufficient development of enterprise are negative factors, that influence fiscal efficiency of the tax system on this territory.

Keywords: tax burden, the level of tax burden, tax rate, the effective tax rate.

Постановка проблеми

Ефективна податкова система є основним фактором розбудови країни та економічного зростання її регіонів. Однак, не зважаючи на численні спроби уряду реформувати вітчизняну податкову систему вона все ще залишається недосконалою не забезпечуючи повною мірою реалізації усіх функцій податків. З одного боку держава прагне акумулювати якомога більше коштів у бюджеті, з іншого суб'єкти господарювання та населення прагнуть зменшити суму податкових платежів, обов'язкових до сплати – таке протистояння постійно породжує дискусії, щодо оптимального рівня податкового навантаження та формування раціональної структури розподілу податкових надходжень між бюджетами. Результатом невирішеності цієї проблеми є регулярний дефіцит коштів у бюджетах різних рівнів та відсутність податкових стимулів до економічного зростання.

Питання оптимальності рівня податкового навантаження, як визначеної норми співвідношення між надходженням до бюджетів та валовим внутрішнім продуктом не є вирішеним і до сьогодні, що пов'язане як зі специфікою і особливістю окремих територій, щодо яких визначається даний показник, так і з їх історичними, політичними та культурними особливостями. Французький економіст кінця XIX століття П. Леруа-Бойе, вивчаючи проблему рівня оподаткування, писав, що податки, які становлять 5-6% національного продукту, є помірними, а ті, які перевищують 12%, шкодять економічному зростанню [1, с.85].

Не існує єдиного пропорційного рівня податкового навантаження і сьогодні. У таких країнах, як Естонія, Іспанія, Ірландія, Латвія, Польща, Португалія, частка податкових надходжень у валовому

внутрішньому продукті знаходиться в межах 30-35%, тоді як у Бельгії, Данії, Франції, Швеції цей показник становить 45-55%. Розбіжності в показниках пояснюються рівнем соціально-економічного розвитку країн і ступенем ефективності проведення їх фінансової політики [2, с.26].

Актуальними дослідження щодо визначення оптимального та ефективного для економіки країни рівня оподаткування, який би стимулював розвиток виробничого сектору, при цьому забезпечуючи підвищення соціально-економічних норм є і для нашої країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі податкового навантаження та оцінці його рівня, зокрема дослідженням податкового регулювання регіонів присвятили свої праці такі вітчизняні та зарубіжні науковці як Годованець О.В., Карлін М.І., Кушнірчук Ю.М., Маршалок Т.Я., Онуфрик М.С., Пасенко В.М., Савченко В.Ф., Тарангул Л.Л. та інші. Не применшуючи здобутків цих вчених, варто зауважити, що практична однаковість у розробці методики оцінювання рівня податкового навантаження регіонів в Україні, наразі, так і не досягнута, тому однозначні показники податкового тиску на економіку держави та її регіонів зокрема відсутні та потребують подальшого дослідження.

Виділення невирішених частин

В Україні на сьогодні не існує загальноприйнятої методології обчислення податкового навантаження, тому відсутня офіційна статистика цього показника. Здійснювати його оцінку можна лише опосередковано, за окремими розрізненими показниками. Узагалі, більшість визначень поняття “податкове навантаження” обмежується алгоритмом його обчислення. Відповідно необхідною є розробка об’єктивної кількісної оцінки фінансових можливостей регіону щодо сплати податків з урахуванням його рівнів економічного розвитку і податкоспроможності, що також вимагає наукового аналізу та рекомендацій.

Постановка завдання

Мета статті полягає в опрацюванні найбільш розповсюджених методик оцінки податкового навантаження на основі яких здійснити оцінку його рівня в розрізі окремого регіону.

Виклад основного матеріалу

Економічній науці відомо кілька підходів до оцінювання рівня податкового навантаження, а саме:

- як відношення суми податкових надходжень у бюджет до величини сукупних доходів приватного сектору;
- як різниця між загальною сумою податкових надходжень і видатками й трансфертами з бюджету на утримання приватного сектору економіки;
- відношення суми акумульованих податків до податкової бази;
- як частка податкових бюджетних надходжень у валовому внутрішньому продукті [3, с.163].

Саме останній метод є найбільш розповсюджений у світовій практиці визначення податкового навантаження, який ще називають податковим коефіцієнтом. Він є найбільш простим показником, що визначає межу втручання держави у перерозподіл ВВП. Разом з тим, цей метод має декілька особливостей, обумовлених своєрідністю економічної ситуації в Україні. А саме: рівень податкового навантаження у вітчизняній практиці визначається, як відношення суми податкових надходжень до виробленого ВВП, а на Заході з цією метою використовується валовий національний продукт (ВНП), який відрізняється від ВВП на отримані за кордоном резидентами відсотки, прибутки і дивіденди. Вважається, що ВНП у грошовому виразі дає більш об’єктивне уявлення про життєвий рівень населення, циклічні спади і підйоми економіки [4].

Слід зауважити, що визначення рівня податкового навантаження на рівні окремої території практично не ведеться, як і не має чітко методики її оцінки. Для визначення податкових параметрів регіону досить часто використовується поняття податкоспроможності та податкового потенціалу. У фінансовому плані категорія податкоспроможності відображає можливості регіону щодо виділення в бюджет країни грошових ресурсів після задоволення потреб власних відтворювальних процесів. Тарангул Л.Л. виділяє реальну та потенційну податкоспроможність території кількісним виразом якої є фактичні податкові вилучення у платників податків у даний історичний час при певному рівні розвитку продуктивних сил та можливості щодо мобілізації

податкових доходів до бюджетів усіх рівнів за умови задіяння всіх регіональних ресурсів. Важливість оцінки податкоспроможності регіону, як реальної так і потенційної, визначається необхідністю встановлення територіальної справедливості оподаткування та фінансової підтримки регіону з боку держави [5, с.11].

Досить близькою до „податкоспроможності” є категорія „податковий потенціал регіону”, що являє собою фактичний обсяг податків, зборів та інших обов’язкових платежів, які акумулює регіон при використанні своїх ресурсів в умовах діючого податкового законодавства.

В Україні регіональний податковий потенціал слід розглядати крізь призму аналізу надходжень податків до зведеного бюджету України за областями, оскільки між рівнем економічного розвитку регіону і кількістю акумульованих на даній території податків, що надійшли до зведеного бюджету країни, існує тісний взаємозв’язок. При розрахунку та аналізі фінансових показників, що характеризують податкову сферу Волині слід зауважити, що за рівнем фінансового забезпечення вона належить до групи регіонів-реципієнтів, оскільки за показниками зведеного бюджету область є дотаційною. Це пояснюється існуванням найнижчого індексу податкоспроможності в Україні. Щорічно дотації та субвенції з Державного бюджету становлять близько 60 % загального обсягу доходів бюджетів області. Причини низького рівня податкоспроможності регіону зумовлюються недостатнім соціально-економічним розвитком території [6, с. 145.].

Згідно звіту про виконання Плану основних питань економічної та контрольної роботи державної податкової адміністрації Волинської області на 2011 рік по більшості основних податків, що зараховуються до державного бюджету у порівнянні з минулим роком забезпечено збільшення надходжень. Так, у 2011 році до бюджетів усіх рівнів податковими органами області акумульовано 1840,0 млн.грн. платежів, що на 324,8 млн. грн., або на 21,4% більше, ніж у 2010 році. До загального фонду державного бюджету зібрано 829,5 млн. грн., що на 218,4 млн. грн., або 35,7% більше, ніж у 2010 році.

До місцевих бюджетів Волинської області за 2011 рік надійшло 983,6млн.грн., що на 107,1 млн. грн., або на 12,2% більше, ніж у 2010 році. Надходження податку з доходів фізичних осіб склали 761,6 млн. грн., що на 118,8 млн. грн., або на 118,5% більше, ніж у 2010 році; плати за землю – 85,1млн. грн., що на 6,0 млн. грн., або на 7,6% більше; єдиного податку – 29,9млн. грн., що на 0,2 млн. грн., або на 0,7% більше [7]. Структура податкових надходжень Волинської області до зведеного бюджету країни відображена в таблиці 1.

Таблиця 1

Структура податкових надходжень Волинської області за 2010-2011 роки

№ з/п	Назва податку	Частка, %		Відхилення, %
		2010	2011	2011/2010
1.	Податок на прибуток	12,3	17,4	5,1
2.	Податок на додану вартість	21,2	22,6	1,4
3.	Податок з доходів фізичних осіб	41,2	41,4	0,2
8.	Інші податки	25,3	18,6	-6,7
Всього:		100,00	100,00	x

Джерело: розраховано за даними [8]

Отже, серед податкових надходжень Волинської області в 2011 році, порівняно з 2010 роком, зросли частки основних бюджетоутворюючих податків, а саме податку на прибуток, податку на додану вартість та податку з доходів фізичних осіб. Найбільше у 2011 році зросла частка податку на доходи фізичних осіб (на 5,1%) у порівнянні з 2010 роком. Частка усіх інших податків у їхній загальній структурі знизилась на 6,7%.

Для визначення показника податкового навантаження у Волинській області використаємо показники валового регіонального продукту та податкових надходжень Волинської області (табл. 2).

На регіональному рівні узагальнюючим показником, який характеризує рівень розвитку економіки регіону є валовий регіональний продукт (ВРП). Валовий регіональний продукт у ринкових цінах визначається як сума валової доданої вартості усіх видів економічної діяльності, включаючи чисті податки на продукти.

Валова додана вартість розраховується як різниця між випуском та проміжним споживанням кожного виду економічної діяльності, зменшена на величину оплати послуг фінансових посередників. Вона містить у

собі первинні доходи, що створюються учасниками виробництва. Чисті податки – це податки, які справляються пропорційно кількості або вартості товарів і послуг за виключенням субсидій на продукти [9].

Таблиця 2

Аналіз податкового навантаження Волинської області за 2010-2011 рік

№з/п	Показник	2010	2011	Відхилення, %
1.	Податкові надходження, млн.грн. в т.ч.	1515,2	1840,0	21,4
2.	- податок на прибуток підприємств	186,4	186,5	0,1
3.	- податок на додану вартість	321,3	415,5	29,3
4.	- податок на доходи фізичних осіб	642,861	761,634	18,5
5.	- інші податки	382,6	343,1	-10,3
6.	Власні доходи бюджету головного управління Пенсійного фонду України у Волинській області, млн.грн.	1682,0	1922,8	14,3
7.	Валовий регіональний продукт, млн.грн.	14429,0	14789,7	2,5
8.	Податкові коефіцієнти з:			
9.	- податку на прибуток підприємств	1,3	2,2	69,2
10.	- податку на додану вартість	2,2	2,8	27,3
11.	- податку з доходів фізичних осіб	4,3	5,1	18,6
12.	- інших податків	2,7	2,3	-14,8
13.	Коефіцієнт податкового навантаження в регіоні, % (гр.1/гр.7)	10,5	12,4	18,1
14.	Загальний коефіцієнт податкового навантаження в регіоні, % ((гр.1+гр.6)/гр.7)	22,2	25,4	14,4
15.	Коефіцієнт податкового навантаження в Україні, % (Податкові надходження зведеного бюджету України/Доходи зведеного бюджету України)	21,4	25,5	19,2
16.	Загальний коефіцієнт податкового навантаження в Україні, % ((Податкові надходження зведеного бюджету України + Доходи Пенсійного фонду)/ВВП)	32,3	36,1	11,8

Джерело: розраховано за даними [8, 9, 10, 11]

Проаналізувавши таблицю 2 можна зробити висновки, що податкове навантаження Волинської області у 2011 році склало 12,4%, що на 1,9% більше ніж у попередньому році. Найбільше зросло податкове навантаження з податку на прибуток підприємств і склало 2,2%, що на 0,9% більше ніж у 2010 році. Податкові надходження Волинської області у 2011 році зросли на 324,8 млн. грн. в порівнянні з 2010 роком, а валовий регіональний продукт на 360,7 млн.грн.

Для аналізу податкового навантаження на Волинську область була використана методика розрахунку співвідношення податкових надходжень до валового регіонального продукту. За цією методикою податкове навантаження Волинської області у 2011 році склало 12,4%.

У найбільш узагальненому вигляді податкове навантаження на регіон відбивається на рівні його економічного розвитку, та визначається співставленням репрезентативних податкових показників із аналогічними показниками по країні. Так, аналогічні показники по Україні становлять 21,4% у 2010 році та 25,5% у 2011 році, що майже в половину більше. На нашу думку, використана методика є неповною, адже не враховує внесків до фондів соціального страхування.

Щодо показників розрахованих із врахування сплачених суб'єктами господарювання обов'язкових соціальних внесків, що також чинять значний фінансовий тиск на їх діяльність, то різниця між регіональним і загальнодержавним значеннями становить близько 10%. Дана відмінність може бути пояснена по-перше, самою методикою розрахунку – оскільки при визначенні податкових коефіцієнтів для України використовувався показник ВВП, по-друге низькі показники податкового навантаження обумовлені економічною ситуацією.

У процесі виконання своїх, насамперед фіскальних, функцій система оподаткування тісно взаємодіє із суб'єктами господарської діяльності, які є основними платниками податків в регіоні. Характер взаємозв'язків податкової та господарської діяльності досить складний. З одного боку, податкові процеси відчутно впливають

на фінансово-економічний стан підприємств (величину прибутку, обсяги оборотних коштів, можливість вести активну інвестиційну та інноваційну діяльність тощо), з іншого – особливості суб'єктів господарювання (форма власності, конкурентоспроможність, рентабельність виробництва, зміна обсягів виробництва тощо) активно впливають на формування бази оподаткування і, відповідно, на обсяги податкових надходжень [12, с. 62].

В умовах динамічної ринкової економіки одним із головних важелів впливу держави на розвиток матеріального виробництва є податкова система. А ефективність оподаткування та збільшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів залежить у свою чергу від ефективності діяльності всіх галузей економіки країни. Адже з розширеним відтворенням виробництва пов'язане зростання обсягів валової доданої вартості, прибутку підприємств, доходів населення, які формують податкову базу. Таким чином, більш якісною, на нашу думку, є оцінка податкового навантаження, як відношення обов'язкових платежів, акумульованих до відповідних бюджетів, до бази оподаткування. Відповідно до цієї методики проведемо розрахунок показників податкового тиску по податках на прибутки та доходи якими є податок на прибуток підприємств та податок на доходи фізичних осіб. Враховуючи те, що податок на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) є основним дохідним джерелом, яке складає основу формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів в Україні, надходження від якого у фіксованих частках розподіляються в регіоні між бюджетами адміністративно-територіальних одиниць різного рівня з метою забезпечення фінансування делегованих державою видаткових повноважень оцінка податкового навантаження регіону на основі ПДФО є досить об'єктивною. Для формування відповідних висновків до проведених розрахунків вимагає порівняння отриманих результатів із однотипними показниками інших областей та України. В контексті нашого дослідження були проведені розрахунки аналогічних податкових коефіцієнтів для України (таблиця 2).

Таблиця 2

Показники податкового навантаження на прибутки та доходи у Волинській області та Україні

№з/п	Показник	2010	2011	Відхилення, %
1.	Надходження від прибуткових податків, млн.грн. в т.ч.:	829,261	948,134	14,33
2.	- податок на прибуток підприємств	186,4	186,5	0,05
3.	- податок на доходи фізичних осіб	642,861	761,634	18,48
4.	Власні доходи бюджету головного управління Пенсійного фонду України у Волинській області, млн.грн.	1682,0	1922,8	14,32
5.	Фінансові результати до оподаткування підприємств Волинської обл., млн. грн.	947,2	1680,6	77,43
6.	Доходи населення регіону (без трансфертів), млн. грн.	9840	11978	21,73
7.	Податкове навантаження в регіоні, %: - з податку на прибуток підприємств (гр.2/гр.5*100%)	11,67	11,10	-4,88
8.	- з податку на доходи фізичних осіб (гр.3/гр.6*100%)	6,53	6,36	-2,60
9.	Податкове навантаження на доходи і прибутки в регіоні, % ((гр.1+4)/(гр.5+6)*100%)	21,96	21,02	-4,28
Загальноукраїнські показники податкового навантаження				
10.	Надходження від прибуткових податків до зведеного бюджету України, млн.грн. в т.ч.:	91388,40	115321,50	26,19
11.	- податок на прибуток підприємств	40359,10	55097,00	36,52
12.	- податок на доходи фізичних осіб	51029,30	60224,50	18,02
13.	Власні доходи Пенсійного фонду України, млн. грн	119300	139200	16,68
14.	Фінансовий результат діяльності підприємств до оподаткування по Україні, млн грн	212008,60	277179,50	30,74
15.	Доходи населення України, млн. грн	894286	1101175	23,13
16.	Податкове навантаження по Україні, %: - з податку на прибуток підприємств, % (гр.11/гр.14*100%)	19,04	19,88	4,41
17.	- з податку на доходи фізичних осіб, % (гр.12/гр.15*100%)	5,7	5,5	-3,51
18.	Податкове навантаження на доходи і прибутки в Україні, % ((гр.10+13)/(гр.14+15)*100%)	19,04	18,47	-2,99

Як видно з проведених розрахунків податкове навантаження на доходи і прибутки у Волинській області є майже на 3% більшим ніж по Україні, що зумовлене відносно більшим тиском на доходи фізичних осіб в області та також високим навантаженням, що чинять єдині соціальні внески до пенсійного фонду. Так, податковий коефіцієнт з податку на доходи в області також був більшим загальноукраїнського і становив близько 6,5%.

У динаміці показників слід відмітити, що протягом останніх двох років податкові коефіцієнти, які характеризують податкове навантаження на доходи і прибутки у Волинській області зменшувались. Це може свідчити про деяке послаблення податкового тиску на господарюючих суб'єктів та населення. Однак, на відміну від регіональних показників податкове навантаження, що чинить податок на прибуток підприємств в цілому по Україні зросло на 4,41% і складає близько 20%.

Висновки

1. На сьогодні в Україні не існує загально визнаної методи оцінки рівня податкового навантаження на окремих територіях. Податкова ситуація в регіоні оцінюється через аналіз податкоспроможності та податкового потенціалу відображає можливі та фактичні суми акумульованих податкових надходжень, співставлення власних надходжень до місцевого бюджету та офіційними трансфертами. Волинська область за рівнем фінансового забезпечення є дотаційною, що обумовлено існуванням низького індексу податкоспроможності, однак аналіз податкових надходжень в регіоні свідчить про зростання їх обсягу.

2. У структурі податкових надходжень Волинської області зросла частка основних бюджетоутворюючих податків – податку на прибуток, податку на додану вартість та податку на доходи фізичних осіб, який і надалі забезпечує найбільшу частку у надходженнях.

3. Аналіз податкової ситуації в регіоні на основі порівняння податкових надходжень та внесків до пенсійного фонду, що сплачувались суб'єктами господарювання та населенням, показав, що загалом податкове навантаження у Волинській області є дещо меншим загальноукраїнського рівня. Однак щодо податкового тиску на доходи та прибутки – то даний показник навпаки випереджує рівень загальнодержавного показника. Дані результати свідчать про належний рівень сплати податків фізичними особами у Волинській області. Разом з тим, складна економічна ситуація в регіоні та недостатній розвиток підприємництва є негативними факторами що впливають фіскальну ефективність податкової системи на даній території.

Література

1. Годованець О. Податкове навантаження: важливий чинник соціально-економічної стратегії держави / О. Годованець, Т. Маршалок // Економічний аналіз: Зб. наук. праць. –Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет. – 2008. – № 3 (19). – С.85-89.

2. Савченко В.Ф. Оцінка рівня податкового навантаження в Україні / В.Ф. Савченко, А.Ф. Лось // Економічний часопис-XXI. – Київ: Інститут суспільної трансформації. – 2011. – №9-10. – С. 25-28.

3. Кушнірчук Ю.М. Оптимізація рівня фіскального навантаження з метою економічного забезпечення держави /Ю.М. Кушнірчук // Науковий вісник НЛТУ України: Збірник наук.-техн. праць. – Львів: Національний лісотехнічний університет України. – 2010. – Вип. 20/11. – С. 161-169.

4. Онуфрик М.С. Оцінка податкового навантаження на економічну діяльність людини / М.С. Онуфрик // Ефективна економіка: Електронне наукове фахове видання. – 2011. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=968>

5. Тарангул Л.Л. Податкова політика та економічний розвиток регіонів: теорія, методологія, практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.04.01 НАН України; Ін-т екон. прогнозування. / Л.Л. Тарангул. – К., 2003. – 32 с.

6. Карлін М.І. Проблеми та напрями вдосконалення формування доходів бюджету депресивного регіону (на прикладі Волинської області) /М.І. Карлін, І.В. Воевода // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Економічні науки. – Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки. – 2007. – №12. – с.144-152.
7. Звіт про виконання Плану основних питань економічної та контрольної роботи державної податкової адміністрації у Волинській області на 2011 рік [Електронний ресурс] / Державна податкова служба у Волинській області. – Режим доступу: <http://www.vl.sts.gov.ua/diialnist-sts/...-/65321.html>
8. Державна податкова служба у Волинській області. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vl.sts.gov.ua/>
9. Головне управління статистики у Волинській області. Методичні пояснення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
10. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Цимбалюк І.О. Податкове навантаження, як критерій ефективності ведення податкової політики / І.О. Цимбалюк, Н.В. Вишнеvsька. // Економічний вісник університету: збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький: Державний вищий навчальний заклад „Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”, 2012. – Вип. 19(1)– С. 183-187.
12. Пасенко В.М. Оцінка впливу податкового навантаження на інноваційно-інвестиційний розвиток регіону / В.М. Пасенко // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2008. – Випуск 21. – С.62-65.

References

1. O. Godovanec, T. Marshalok, “The tax loading: important factor of socio-economic strategy of the state”, The Economic analysis, Ternopil: The Ternopil national economic university. 2008. pp. 85-89.
2. V. Savchenko, A. Los “Estimation of level of the tax loading in Ukraine”, Economic magazine – XXI, Kyiv: Institute of public transformation, 2011. Issue 9-10. pp. 25-28.
3. Y. Kushnirchuk “Optimization of level of the fiscal loading with the purpose of economic protection of the state”, The Scientific announcer NLTU of Ukraine, Lviv: National lisotekhnichniy university of Ukraine. 2010. Issue 20/11. pp. 161-169.
4. M. Onufrik “Estimation of the tax loading on economic activity of man”, The Effective economy: Electronic scientific professional edition. 2011. Web Resource. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=968>
5. L. Tarangul “The tax policy and economic development of regions: theory, methodology, practice”, avtoref. dis. on the receipt of sciences. degree of doctor of economic of sciences, Kyiv: NAN of Ukraine; In-t of economic of prognostication, 2003 pp. 32.
6. M. Karlin, I. Voevoda “Problems and directions of perfection of forming of profits of budget of the depressed region (on the example of the Volyn area), Scientific announcer of the Volyn state university the name of Lesya Ukrainian. Economic sciences, Lutsk: VNU name of Lesya Ukrainka. 2007. Issue 12 pp. 144-152.
7. Report about implementation the Plan of basic questions of economic and control work of state tax administration in the Volyn area on 2011 year. “Government tax service is in the Volyn area”. URL: <http://www.vl.sts.gov.ua/diialnist-sts/...-/65321.html>
8. “Government tax service is in the Volyn area”. URL: <http://www.vl.sts.gov.ua>
9. Methodical explanations. “Main administration of statistics is in the Volhynia area”. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
10. “State committee of statistics of Ukraine”. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. I. Tscymbaliuk, N. Vyshnevska “The tax loading, as a criterion of efficiency of conduct of tax policy”, The Economic announcer of university: collection of scientific labours, Pereyaslav-Khmelnickiy: State higher educational establishment „Pereyaslav-Khmelnickiy state pedagogical university of the name of Hryhorij Skovoroda”. 2012. Issue 19(1). pp. 183-187.
12. V. Pasenko “Estimation of influence of the tax loading on innovative investment development of region”, Collection of scientific labours of the Tcherkasy state technological university. Series: Economic sciences, 2008. Issue 21. pp.62-65.

Надіслана/Written: 22.04.2013 р.

Надійшла/Received:

Рецензент: д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів та оподаткування, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Карлін М.І.